

MALİYET MUHASEBESİ

Prof. Dr. Kadir Gürdal

AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi

e-posta: kadirgurdal@ankara.edu.tr

EVRE MALİYET SİSTEMİ

Tek Evreli Üretim - Dönem Başı Yarı Mamul Stoku Bulunmaması

Örnek: İşletmede tek bir gider yerinde tek bir mamul üretilmektedir. Eylül ayına ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Dönemde 20 000 birim mamulün üretimine başlanmış, 18 000 birim dönem içinde tamamlanmış, 2 000 birim ise tamamlanamamıştır. Dönem sonu yarı mamul stokunun maliyet unsurları açısından tamamlanma dereceleri; direkt ilk madde ve malzeme giderleri açısından %100, direkt işçilik giderleri açısından %50, genel üretim giderleri açısından %50'dir.

Döneme ilişkin direkt ilk madde ve malzeme giderleri 8 000 TL., direkt işçilik giderleri 14 250 TL., genel üretim giderleri 9 500 TL.dir.

EVRE MALİYET SİSTEMİ

Miktar Hareketlerinin Belirlenmesi:

$$20\ 000 = 18\ 000 + 2\ 000$$

Eşdeğer Ürün Miktarlarının Belirlenmesi:

$$\text{DİMMG için EÜM} = 18\ 000 + (2\ 000 \times 1) = 20\ 000 \text{ birim}$$

$$\text{DİG için EÜM} = 18\ 000 + (2\ 000 \times 0.50) = 19\ 000 \text{ birim}$$

$$\text{GÜG için EÜM} = 18\ 000 + (2\ 000 \times 0.50) = 19\ 000 \text{ birim}$$

Birim Maliyetlerin Hesaplanması:

$$\text{DİMM birim maliyeti} = 8\ 000 / 20\ 000 = 0.4 \text{ TL./birim}$$

$$\text{Dİ birim maliyeti} = 14\ 250 / 19\ 000 = 0.75 \text{ TL./birim}$$

$$\text{GÜ birim maliyeti} = 9\ 500 / 19\ 000 = 0.50 \text{ TL./birim}$$

$$\text{Toplam birim maliyet} = 0.40 + 0.75 + 0.50 = 1.65 \text{ TL./birim}$$

EVRE MALİYET SİSTEMİ

Maliyet Dağılımı:

Tamamlanan birimlerin maliyeti = $18\ 000 \times 1.65 = 29\ 700$ TL.

Tamamlanamamış birimlerin maliyeti:

DİMMG = $(2\ 000 \times 1) \times 0.40 = 800$ TL.

DİG = $(2\ 000 \times 0.50) \times 0.75 = 750$ TL.

GÜG = $(2\ 000 \times 0.50) \times 0.50 = 500$ TL.

$800 + 750 + 500 = 2\ 050$ TL.

Maliyet Kontrolü:

$8\ 000 + 14\ 250 + 9\ 500 = 29\ 700 + 2\ 050$

$31\ 750 = 31\ 750$

EVRE MALİYET SİSTEMİ

Tek Evreli Üretim - Dönem Başı Yarı Mamul Stoku Bulunması

- Dönem başı yarı mamul stoklarını tamamlamak için yapılan çalışmalar
- Cari dönemde üretimine başlanıp tamamlananlar için yapılan çalışmalar
- Dönem sonu yarı mamul stokları için yapılan çalışmalar

Sorun: Dönem başı yarı mamul stoklarının maliyetlere ne şekilde katılacağı

Çözüm: Maliyet hesaplama yöntemlerinden yararlanmak

Yaygın olarak kullanılan yöntemler:

- Ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi
- İlk giren ilk çıkar yöntemi

EVRE MALİYET SİSTEMİ

Örnek: İşletmede dönem başı yarı mamul stoku 4 000 birimdir. Bu stokların tamamlanma dereceleri; direkt ilk madde ve malzeme giderleri açısından %100, direkt işçilik ve genel üretim giderleri açısından %30'dur. Dönem başı yarı mamul stokları için önceki dönemde 2 000 TL. tutarında direkt ilk madde ve malzeme giderine, 1 800 TL. tutarında direkt işçilik giderine ve 300 TL. tutarında genel üretim giderine katlanılmıştır.

Dönem içinde 20 000 birimin üretimine başlanmış, bunların 19 000 birimi tamamlanmış, 5 000 birimi tamamlanamamıştır. Dönem sonu yarı mamul stoklarının tamamlanma dereceleri; direkt ilk madde ve malzeme giderleri açısından %100, direkt işçilik ve genel üretim giderleri açısından %40'tır. Dönemin direkt ilk madde ve malzeme giderleri 10 000 TL., direkt işçilik giderleri 15 000 TL. ve genel üretim giderleri 6 000 TL.dir.

EVRE MALİYET SİSTEMİ

Ağırlıklı Ortalama Maliyet Yöntemi

Temel Varsayım: Dönem başı yarı mamul stokları, dönem üretiminin bir parçası olarak kabul edilir. Dönem başı yarı mamul stokları için bir önceki dönemde yapılan işlemler cari dönemde yapılmış gibi dikkate alınır. Önceki dönemde katlanılan giderler de cari dönem giderleri ile birleştirilir.

Miktar Hareketlerinin Belirlenmesi:

$$4\ 000 + 20\ 000 = 19\ 000 + 5\ 000$$

Eşdeğer Ürün Miktarlarının Belirlenmesi:

$$\text{DİMMG için EÜM} = 19\ 000 + (5\ 000 \times 1) = 24\ 000 \text{ birim}$$

$$\text{DİG ve GÜG için EÜM} = 19\ 000 + (5\ 000 \times 0.40)$$

$$\text{DİG ve GÜG için EÜM} = 21\ 000 \text{ birim}$$

EVRE MALİYET SİSTEMİ

Birim Maliyetlerin Hesaplanması:

DİMM birim maliyeti = $(2\ 000 + 10\ 000) / 24\ 000 = 0.50$ TL./birim

Dİ birim maliyeti = $(1\ 800 + 15\ 000) / 21\ 000 = 0.80$ TL./birim

GÜ birim maliyeti = $(300 + 6\ 000) / 21\ 000 = 0.30$ TL./birim

Toplam birim maliyet = $0.50 + 0.80 + 0.30 = 1.60$ TL./birim

Maliyet Dağılımı:

Tamamlanan birimlerin maliyeti = $19\ 000 \times 1.60 = 30\ 400$ TL.

Tamamlanamamış birimlerin maliyeti:

DİMMG = $(5\ 000 \times 1) \times 0.50 = 2\ 500$ TL.

DİG = $(5\ 000 \times 0.40) \times 0.80 = 1\ 600$ TL.

GÜG = $(5\ 000 \times 0.40) \times 0.30 = 600$ TL.

$2\ 500 + 1\ 600 + 600 = 4\ 700$ TL.